

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. II. Alia quædam de censuris generatim sumptis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

Sufficit autem ad appellationem si quis nesciens appellare iter inchoet versus Pontificem, aut se ejus protectioni committat, vel superioris imploret auxilium: ita Suarez disp. 3. sect. 6. Filiuc. tract. II. c. 3. n. 78. Henriquez lib. 13. cap. 16. Layman t. 5. c. 6. n. 2. Bonac. d. 1. q. 2. p. 2. & alii.

A sententiâ declaratoriâ Censurâ incurſâ potest quis appellare post illam latam, illa enim non est censura, hac autem appellatione factâ, excommunicatus ille non est vitandus, & similiter gesta ab eo post appellationem sunt valida, modò delictum non sit adeo manifestum, ut nulla tergiversatione celari possit.

Suspenditur per illius voluntatem.

Quoad secundum Respondetur etiam affirmative, unde si in favorem Titii creditoris lata sit sententia excommunicationis in Petrum si intra mensem non solvat debitum, si Titius hebdomadam aut alium mensem concedat, hac prorogatione factâ differtur censura, nec incurritur, nisi post terminum à creditore statutum non restituat: ita Suarez disp. 3. sect. 6. n. 8. Filiucius cap. 3. n. 80. Coninck d. 14. d. 16. n. 199. Bonacina d. 1. q. 2. p. 4. contra Navarrum, Sayrum & alios quosdam. Ratio est, tum quòd debitor ante terminum prorogationis elapsum non est contumax: tum quia sicut cessante causâ excommunicationis ante eam latam, cessat se non incurritur excommunicatio, ita eadem dilatâ causâ differtur.

Unde idem existimo contra Navarrum licet prorogatio fiat infcio iudice, sicut non omnino incurreretur excommunicatio si infcio iudice cessaret penitus causa ob quam fertur. Nec ad hoc requiritur iurisdicção in creditore, cum solùm indirectè suspendat censuram.

VI.

Ad gravem Censuram debet esse peccatum mortale.

Quæres sextò: Ob quam causam validè ferri possit censura? In primis causa debet esse culpa aliqua, cum censura sit pœna: deinde non debet esse actus merè internus, cum hic non substat iudicio Ecclesiæ, sed solius Dei: tertio, ut fertur gravis censura debet esse peccatum mortale; pœna enim ut justa sit, proportionari debet culpæ: quartò, opus ob quod fertur censura debet esse completum, unde emittens sagittam in clericum, si vel naturaliter vel supernaturaliter impediatur quo minùs ipsum feriat, non incurrit excommunicationem latam contra occidentem, vel graviter percutientem clericum. Quod à fortiori verum est de mandante, & consulente: ita Suarez d. 4. cap. 4. num. 2. Coninck d. 13. d. 8. n. 66. Filliu. tract. II. cap. 6. num. 158. & tract. 12. c. 1. num. 28. Layman lib. 1. tract. 5. cap. 5. Bonacina d. 1. quæst. 1. p. 3. & alii communiter.

Tandem nec ob quodcumque peccatum etiam externum de facto infligi potest censura, ut supra vidimus, sed intercedere debet contumacia respectu Ecclesiæ, licet hanc essentialiter & ex natura censuræ non existiment multi esse necessariam: ita Auctores citati.

SECTIO SECUNDA.

Alia quadam de Censuris generatim sumptis.

I. Censura injusta quoad vim non ligat.

QUÆRES primò: Quomodo liget censura injusta? Duobus modis injusta esse potest, affectu & effectu: affectu, ut si malo animo à iudice fertur, ut ex irâ, odio, &c. & tunc, si reliqua serventur, certum est ligare.

Injusta effectu triplex est, quoad rem, quoad modum, & mixta. Injusta est quoad rem seu nulla quando vel omittitur aliquid substantiale, ut si feratur parte non citatâ, aut non auditâ, post appellationem legitimam, ab eo qui non habet auctoritatem, si contineat errorem intolerabilem, ut si excommunicatio fertur ob rem levem, vel quæ nullum omnino peccatum sit. Hanc censuram certum est non ligare, nec esse timentam.

Injusta quoad modum est cum omittitur quid accidentale, ut si non præmittatur trima monitio, si non feratur scripto, &c. Hanc censuram certum est ligare, cum simpliciter justa sit: & de hac intelligitur celebre illud dictum S. Gregorii, *Sententia Pastoris sive justa sive injusta fuerit, timentanda est*: licet intelligi etiam possit de censurâ injustâ affectu.

Mixta tunc contingit quando is, in quem fertur censura est reipſa innocens, secundum allegata tamen & probata reputatur nocens, & de hac præcipuè procedit quæstio.

Jurisperiti passim asserunt censuram sic latam esse validam. Sed melius negant Theologi, cum ratio ob quam fertur non subsistat. Unde hoc modo excommunicatus non privatur suffragiis Ecclesiæ, potest privatim celebrare, nec hoc faciendo redditur irregularis, & cum iis qui norunt sententiam esse injustam potest privatim agere quasi excommunicatus non esset, imò & cum aliis etiam publicè iis in locis in quibus non fertur esse excommunicatus: ita Suarez d. 4. de censuris f. 7. num. 13. & 40. Coninck d. 13. dub. 13. numero 116. Bonacina d. 1. q. 1. p. 10. num. 4. Filliv. t. II. c. 8. num. 224. & 227. Layman l. 1. t. 5. c. 6. num. 3. & alii.

Non ligat Censura sive mixta.

Quæres secundò: De modo quo fertur censura, nempe à jure vel ab homine, latæ sententiæ vel ferendæ, verbo, scripto, &c. Censura à jure ea est quæ fertur instar legis; seu perpetuò duratura, unde non cessat morte latoris, & vocatur statutum. Ab homine illa est quæ fertur per iudicem aliquem, non instar legis, nec perpetuò duratura, sed solùm instar mandati, unde eo qui illam tulit vel physicè, vel civiliter morientè expirat, & vocatur sententia: quamvis statutum seu censura à jure lata subinde vocetur sententia generalis: ita Coninck d. 13. d. 2. num. 11. Fill. cap. 3. num. 48. Bonacina d. 1. q. 1. p. 1. n. 5. Layman c. 2. n. 2. & alii.

II.

Censura lata sententiæ est quæ ipso facto incurritur: sententia ferendâ, quæ & comminatoria dicitur, ea est quæ per iudicem præcipitur infligenda. Quando sit latæ sententiæ extenore verborum iudicandum, si nimirum sint in præſenti, ut cum excommunicationis vinculo innodamus: item si dicatur ipso facto, ipso jure, eo ipso excommunicatus, &c. sententiæ verò ferendæ signa sunt verba quæ ad iudicem diriguntur præcipiendo quid agendum sit, & illius actionem significat, vel tempus futurum, ut quisquis hoc fecerit excommunicetur, excommunicationem incurret, &c. item si aliquid præcipiatur vel prohibeatur sub pœnâ excommunicationis.

Prædicta particula declaratur.

Præterea censura alia est absoluta, alia conditionata, hac verò nisi conditione purificatâ non incurritur: unde si hoc modo fertur, quisquis tale factum commiserit, nisi intra mensem restituat sit ipso facto excommunicatus, si intra tempus illud vel legitime appellet, vel iudex moriatur, aut defungatur officio, vel ejus iurisdicção suspendatur,

Censura absoluta & conditionata.

suspendatur, non incurritur excommunicatio. Idem fit si ante terminum elapsum mutet domicilium, sicque desinat esse subditus, modò tamen delictum ob quod fertur excommunicatio prius non sit commissum, ut si feratur hoc modo, quisquis furtum committet sit ipso facto excommunicatus, nisi infra mensem satisfecerit, si quis ante furtum commissum mutet domicilium non incurrit censuram, licet ibi furetur, imò nec si domicilium mutet post furtum commissum, ut ait Suarez d. 3. f. 5. n. 6. si ob publicum bonum, aut gravem causam discedat, & non in fraudem ad effugiendum iudicium.

Ut licite feratur censura, debet scripto ferri; in quo etiam causa exprimitur, alioqui peccat eam ferens, & suspenditur ab ingressu Ecclesiae per mensem: ita Suarez d. 3. f. 13. Coninck d. 13. d. 9. num. 85. Fili. c. 4. num. 107. Bonacina d. 1. q. 1. p. 8. qui tamen ait Episcopum ab hac poena eximi. Ut verò sit valida sufficit quòd iudex vel verbo, vel alià quacunque ratione eam intimet.

III.

Metus iudicii incursum non liberat à censurâ.

Quares tertio: Quomodo vis aut metus vel in ferente censuram, vel in eo in quem fertur liberet ab eâ incurrendâ? Quoad primum censura quæ per metum iudici eam ferenti incussam fertur, est valida: ita Suarez d. 2. f. 5. num. 6. Coninck d. 13. d. 5. n. 36. Bonacina d. 1. q. 1. p. 12. n. 1. Ratio est, nam nec iure naturæ invalidatur; gesta enim per metum iure naturæ non sunt invalida, nec iure positivo; nullus enim afferri textus potest, ubi huiusmodi censura reddatur invalida, quod enim c. *Vnico* in 6. dicatur absolutionem à censurâ meti extortam esse invalidam, non probat esse similiter invalidam illius lationem, in iure siquidem positivo argumentum à pari non tenet; ut fatentur omnes.

Metus verò gravissimus excusat ab incurrendâ censurâ.

Quoad secundum metus gravis, seu cadens in constantem virum excusat ab incurrendâ censurâ, præsertim excommunicatione: ita Suarez d. 4. f. 3. n. 12. Coninck d. 13. d. 12. Filiuc. t. 11. c. 6. n. 171. & c. 8. n. 268. Layman l. 1. t. 5. c. 5. n. 9. Bonacina d. 1. q. 2. p. 5. n. 2. & alii. Ratio est, quia hic nulla est contumacia, nec præcepta Ecclesiae obligant eum tanto incommodo, quando scilicet adhibetur vis aut metus gravis mali, ut præter citatos docet Sanchez l. 1. mor. c. 18. Unde si esset lata excommunicatio contra committentes incesum, qui hunc metu mortis committeret, esto peccaret mortaliter contra legem naturæ, non tamen contra legem Ecclesiasticam, sicque non incurreret excommunicationem.

Aliqua tamen sunt exceptiones.

Quando verò metus non excusat à præcepto Ecclesiae, vel quia levis est, vel quia præceptum Ecclesiae obligat etiam sub gravi periculo, non excusat à censurâ. Unde qui metu mortis profiteretur hæresim incurreret excommunicationem contra hæresis professionem latam: ita Sanchez, Coninck num. 102. & alii. Hoc, & nihil aliud probatur ex c. *Sacris*; hoc enim ibi dicit Pontifex, metum scilicet non excusare à poenâ, quia non excusat à culpâ, nempe contra præceptum Ecclesiae, de quo ibi est sermo.

IV.

Absolvi in foro interiore.

Quares quartò: Quid sit aliquem absolvi in foro interiore, vel conscientiae, ad cautelam, & reincedentiam. Absolvi in foro interiore est ita ab eo cui absolvendi facultas concessa est absolvi, ut superior jus sibi retineat de illo crimine publicè cognoscendi, & pro eo poenam & satisfactionem injungendi: ita Suarez d. 7. f. 5. num. 30.

Sanchez in Decal. l. 2. c. 11. n. 13. Filiu. t. 11. c. 9. n. 292. Layman t. 5. c. 7. n. 7. Bonacina d. 1. q. 3. p. 10. & alii.

Hoc ergo modo absolutus potest se privatim gerere tanquam non excommunicatus, & cessante scandalo, imò & publicè eo se modo gerere posset si sciretur talem tempore Jubilæi, ubi facultas ab excommunicatione absolvendi concedi solet, à Confessario eam facultatem habenti fuisse absolutum, & condignam satisfactionem exhibuisse, aut si ipse Confessarius hoc publicè testaretur: quibus casibus non eget novâ absolutione in foro externo: ita Auctores citati contra Valentiam to. 4. d. 7. q. 17. p. 8.

Quomodo hic se possit gerere.

Absolutio ad cautelam est, quæ impenditur quando dubitatur num quis censuram incurrit; abundans enim cautela non nocet, unde & semper præmitti prius solet quàm poenitens à peccatis absolvatur: ita Suarez d. 7. f. 8. n. 13. Coninck d. 14. d. 16. n. 200. Bonacina d. 1. q. 3. p. 6. Filiuc. t. 11. c. 10. n. 311. Layman l. 1. t. 5. c. 7. num. 8.

Absolutio ad cautelam.

Absolutio ad reincedentiam duplex est, propria & impropria, impropria est quæ ponitur in scriptis Pontificum his verbis, *Ad hunc effectum dumtaxat*, & est solum dispensatio ad tale officium vel beneficium recipiendum, cujus per excommunicationem erat incapax, unde quoad omnes alios effectus manet adhuc excommunicatus.

Ad reincedentiam.

Propria ergo absolutio ad reincedentiam est, quando verè tollitur aut suspenditur excommunicatio, in quam tamen vel similem postea reincedit, nisi præfixo tempore conditionem, sub quâ suspensa est censura, ponat, ut si parti læsæ non satisfaciat, coram superiore non compareat, &c. tunc enim censura reviviscit: ita Suarez d. 7. f. 8. num. 16. Coninck d. 14. d. 16. n. 216. Bonacina d. 1. q. 3. p. 3. n. 16. Filiuc. t. 11. c. 10. n. 313. Layman l. 1. t. 5. c. 7. n. 8. & alii.

Quid sit propriè.

V.

Quares quintò: Quis habeat facultatem absolvendi à censuris, & quid de articulo mortis? Quoad censuras non reservatas à quocunque auferri possunt qui habet potestatem absolvendi à mortalibus, idque sive à jure latæ sint, sive ab homine per sententiam generalem: ita Coninck d. 14. d. 16. n. 257. Henriquez l. 13. c. 28. Valentia t. 4. d. 7. q. 17. p. 8. Layman l. 1. t. 5. c. 7. n. 3. Tol. l. 1. c. 16. n. 7. Bonacina d. 1. q. 3. p. 1. & alii. Ratio est, tum quia sententia generalis æquivalet statuto, à quo in jure c. *Nuper* conceditur iis facultas absolvendi: tum præcipue quia eo ipso quòd superior censuram non reservavit, censetur aliis concedere facultatem ab eâ absolvendi: Suarez tamen d. 7. f. 2. n. 23. Filiucius cap. 9. num. 302. & alii nonnulli negant quoad censuras ab homine latas per sententiam generalem.

Quid dicendum de Censuris non reservatis.

Circa censuras verò reservatas, sive à jure latæ sint sive ab homine, non potest ab iis absolvere nisi vel is qui tulit, vel superior ejus aut successor, vel tandem cui specialis ad id facultas fuerit demandata. Quod etiam de particulari sententiâ contra particularem personam dicendum, alioqui perturbaretur forma iudicii, si cuivis id liceret.

Quid de reservatis.

Episcopi etiam ex facultate sibi à Concilio Tridentino concessâ sess. 24. c. 6. possunt à casibus & censuris Summo Pontifici reservatis absolvi, si vel delicta occulta sint, vel delinquentes Pontificem adire non possint: ita Sanchez in Decal. l. 2. c. 11. Suarez disp. 41. sect. 2. Bonacina d. 1. q. 3. p. 2. & alii.

Casus reservati Pontifici.

Quoad

Quid in articulo mortis.

Quoad secundum quivis simplex Sacerdos, etiam degradatus, excommunicatus, aut hæreticus in mortis articulo absolvere potest à quibuscunque casibus reservatis & censuris, saltem quando non patet aditus ad Superiorem, vel Confessarium approbatum, qui velit absolvere: ita Suarez disp. 7. sect. 7. Sanchez in Decal. l. 2. c. 13. Valentia tom. 4. d. 7. q. 10. p. 2. Coninck de Pœnitent. d. 8. d. 12. n. 90. Bonacina d. 1. q. 3. p. 3. n. 3. & alii. Imo Sa verbo *Absolutio* num. 3. & Rodriguez 1. part. quæst. 59. conclusione 3. putant id posse simplicem Sacerdotem, etiam præfente Superiore aut Confessario approbato.

Huius rei ratio.

Ratio assertionis desumitur ex Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. ubi ait omnes Sacerdotes posse in articulo mortis absolvere quoslibet pœnitentes à quibuscunque peccatis & censuris, & Ecclesiam nolle ut in eo articulo ulla sit reservatio, ne hac occasione aliquis pereat.

Differentia inter censuras & casus reservatos.

Hæc tamen est differentia inter absolutum à casibus reservatis in articulo mortis, & à censuris reservatis, quod quando quis ab his absoluitur à Sacerdote non habente facultatem nisi in articulo mortis absolvendi à censuris, juramentum præstare debeat listendi se Superiore, ubi commodè poterit, quod nisi postea faciat, in eadem censuras recidit: quod tamen non est necessarium in casibus reservatis.

VI.

Absolvi potest absens.

Quæres sextò: An possit absolvi absens, ignorans, invitus, contumax, aut qui parti læsæ non satisfecit, an debeat esse persona distincta ab absolvente, & quæ solemnitas in absolutione servanda? Absens validè, & subinde licitè absoluitur; sicut enim absens censura ligari potest, ita & ab eadem absolvi: ita Suarez disp. 7. sect. 7. n. 4. Bonacina d. 1. q. 3. p. 4. n. 4. Filiucius tract. 11. c. 10. n. 324. Layman lib. 1. tract. 5. p. 2. c. 6. n. 9. Unde, ut ait Suarez & Filiucius est communis praxis in rescriptis Pontificum. Utrum autem statim absolvatur ac sententia absolutionis profertur, an ubi literæ ad illius manus pervenerint, pendet ab intentione absolventis.

Quid de invito, ignorante, contumace.

Ignorans validè & licitè absolvitur. Invitus similiter, imò & contumax validè absolvitur; iudex enim sicut liberè & non necessariò censuram peccanti inflixit, ita nec eam necessariò continuat. Imò S. Thom. in 4. d. 18. a. 5. quæstiuncula 2. affirmat hoc quandoque fieri posse licitè, si nimirum ad specialem rei salutem expedire iudicetur: ita Suarez num. 5. Coninck n. 224. Bonacina n. 3. Filiucius n. 325. Layman n. 9. & alii. Invitus tamen aut contumax absolvi, ne quidem validè potest ab eo qui tantum habet potestatem delegatam absolvendi solum in foro pœnitentia.

Si quis non satisfecit parti læsæ.

Qui non satisfecit parti læsæ, esto culpabiliter non satisfecerit, potest nihilominus absolvi validè ab habente potestatem ordinariam, vel etiam delegatam non limitatam; quicquid enim ille jure potest, hic potest ex privilegio. Nequit tamen eum absolvere qui habet potestatem delegatam limitatam absolvendi solum ubi parti satisfecerit, ut si dicatur non valeat absolutio nisi parti satisfecerit, vel aliter non profit absolutio, &c. Si autem solum præcipiat ut priùs curet parti satisfieri, absolutio est valida. Unde semper inspiciendus est tenor verborum. Si detur potestas hac formâ: *Absolvatur satisfactâ parte*; Suarez disp. 7. sect. 5. n. 44. Coninck n. 211. Filiucius c. 9. num. 295. Caietanus & alii negant absolutionem esse validam. Sanchez tamen libro 2. de Matrimonio d. 9. & libro 3. d. 33. Bonacina p. 9. n. 9. Layman n. 8.

& alii affirmant esse validam, & illas particulas solum addi ut absolventem commoneant sui officii; nisi enim priùs curet parti satisfieri, gravissimè peccat contra charitatem, & ut multi volunt, contra iustitiam, si id sine urgente causâ præstet.

Nemo seipsum absolvere potest à censurâ, cum hic sit tribunal in foro contentioso, in quo semper requiritur distinctio partium.

Nullus seipsum absolvet.

Solemnitas (quæ in foro tantum externo requiritur, nec etiam ubique est in usu) hæc plerumque usurpatur. Vir qui ab excommunicatione absolvitur flexis genibus & nudatis humeris leviter tædi debet virgâ, fuscâ, vel flagello, dum Psalmus *Miserere*, aut alius ex Pœnitentialibus recitatur, deinde dicitur *Kyrie eleison*, &c. *Pater noster*, &c. *Salvum fac*, &c. postea Oremus *Deus cui proprium est*, &c. Mox profertur forma absolutionis. Hæc tamen cæremoniæ non sunt de absolutionis essentiâ: ita Suarez disp. 19. sect. 2. num. 11. Bonacina d. 1. q. 3. p. ultimo, num. 5. & alii.

De solemnitate in absolutione.

SECTIO TERTIA.

De Excommunicatione.

QUID, & quotuplex sit excommunicatio: & quinam excommunicati sint vitandi? Excommunicatio est censura Ecclesiastica, comparans ab aliquâ fidelium communione. Dicitur subinde *Anathema* (quæ vox excommunicationi tantum majori convenit) id est execratio, maledictio, separatio, & majori cum solemnitate fit ad terrorem incutiendum; duodecim enim Sacerdotes Episcopum circumstant candelas accensas manibus tenentes, quas, ubi prolata est sententia, in terram dejiciunt, & pedibus conculant.

I.

Quid sit Anathema.

Excommunicatio duplex est, *Minor*, quæ privatur susceptione Sacramentorum, & *Major*, quæ absolutè à communione fidelium separat, quæ proinde antonomasticè & simpliciter dicitur Excommunicatio: ita Suarez disp. 8. sect. 3. num. 8. Tolet. lib. 1. cap. 5. Coninck d. 14. d. 1. num. 2. Filiucius tract. 14. cap. 1. n. 3. & 6. Bonacina d. 2. q. 1. p. 2. n. 1. Layman l. 1. tract. 5. p. 2. c. 1. n. 2. & c. 3. n. 4. & alii.

Excommunicatio major & minor.

Quoad secundum notandum excommunicatos alios esse toleratos, seu qui denuntiati non sunt, alios non toleratos, qui nimirum sunt denuntiati, ac proinde vitandi, nisi post denuntiationem legitime appellent. Quamvis ergo Concilium Basileense in decreto quodam confirmato à Leone X. in Concilio Lateranensi statuatur vitandos esse omnes notoriè excommunicatos, usus tamen totius Ecclesiæ obtinuit, ut servetur decretum Concilii Constantiensis, nempe ut nullus teneatur vel in sacris vel profanis vitare excommunicatum, quantumvis sciatur esse excommunicatus, nisi facta sit excommunicationis denuntiatio, declarando scilicet esse excommunicatum, vel voce in Templo, vel per affixas schedulas, aut aliâ simili ratione. Unde in Germaniâ, Galliâ, & Belgio passim cum hæreticis versantur catholici. Et hoc verum est, etiam in nominatim excommunicato, idque per sententiam particularem.

Excommunicati tolerati, & non tolerati.

Excipitur unus tantum casus, si nimirum sit notorius percussor clericis notoreitate facti, ita scilicet ut facinus nulla ratione celari possit, & juris quod

Excipiunt notorius percussor clericus.